

lata ca au trecut 55 de ani de cand, in fiecare primavara, are loc o Zi Mondiala a Teatrului. O zi, adica 24 de ore, care incep in zona teatrului Nō si Bunraku, trec prin opera in stil Beijing si prin Kathakali, fac popas intre Grecia si Scandinavia, intre Eschil si Ibsen, intre Sofocle si Strindberg, apoi intre Anglia si Italia, intre Sarah Kane si Pirandello, dar si in Franta, unde ne aflam si unde Parisul este, totusi, orasul din lume care primeste cele mai multe trupe straine. In continuare, cele 24 de ore ale noastre ne poarta din Franta in Rusia, de la Racine si Molière la Cehov, apoi traverseaza Atlanticul pentru a se opri intr-un campus studentesc californian unde niste tineri reinventeaza, poate, teatrul. Caci teatrul renaste mereu din propria-i cenusa. Nu e decat conventie care trebuie abolita fara ragaz. Asa ramane el viu. Teatrul are o viata bogata, care sfideaza spatiul si timpul, piesele cele mai contemporane sunt hranite de veacurile trecute, repertoriile cele mai clasice devin moderne de fiecare data cand sunt puse din nou in scena.

O Zi Mondiala a Teatrului nu este, desigur, o zi in sensul banal al vietilor noastre cotidiene. Ea face sa reinvie un imens spatiu-timp si, pentru a evoca spatiul-timp, as vrea sa fac apel la un dramaturg francez pe cat de genial, pe atat de discret – Jean Tardieu. Il citez: „Pentru spatiu, se intreaba care e drumul cel mai lung intre un punct si altul. Pentru timp, se sugereaza sa masuram in zecimi de secunda timpul necesar pentru a pronunta cuvantul «vesnicie». Pentru spatiul-timp, se spune: «Fixati-va in minte, inainte de a adormi, doua puncte oarecare din spatiu si calculati timpul necesar, in vis, pentru a ajunge de la unul la celalalt»”. Ceea ce retin eu de-aici este expresia „in vis”. S-ar zice ca Jean Tardieu s-a intalnit cu Bob Wilson. De asemenea, putem rezuma ziua noastra mondiala a teatrului amintindu-ne de Samuel Beckett care, in stilul sau expeditiv, o face pe Winnie sa spuna: „Oh, ce zi frumoasa va fi fost asta!” Reflectand la acest mesaj ce mi s-a facut onoarea a-mi fi cerut, mi-am amintit de toate aceste vise din toate aceste scene. Asa ca nu vin singura in aceasta sala a UNESCO; ma insotesc toate personajele pe care le-am interpretat pe scena, roluri pe care crezi ca le-ai parasit atunci cand seria de spectacole s-a incheiat, dar care duc inaintea ta o viata subterana, gata sa ajute sau sa distruga rolurile ce vor veni dupa ele: Fedra, Araminta, Orlando, Hedda Gabler, Medeea, Marchiza de Merteuil, Blanche Dubois... Si ma insotesc, de asemenea, toate personajele pe care le-am indragit si le-am aplaudat ca spectatoare. Si, astfel, eu apartin lumii intregi. Sunt grecoaica, africana, sirianca, venetiana, rusoaica, brazilianca, iranianca, romana, japoneza, marsilieza, newyorkeza, filipineza, argentiniaca, norvegianca, coreeanca, nemtoaica, austriaca, englezoaica, intr-adevar lumea intreaga. Adevarata globalizare asta este.

In 1964, cu ocazia acestei Zile a teatrului, Laurence Olivier anunta ca, dupa mai mult de un secol de lupta, in Anglia tocmai se crease, in sfarsit, un teatru national pe care el il dorise, de indata, un teatru international, cel putin prin repertoriu. Stia bine ca Shakespeare apartinea, in lume, intregii lumi.

Mi-a facut multa placere sa aflu ca redactarea primului mesaj al acestor Zile Mondiale ale Teatrului, in 1962, i-a fost incredintata lui Jean Cocteau, desemnat ca atare pentru ca este, nu-i asa, autorul unui „ocol al lumii in 80 de zile”.

Eu am facut ocolul lumii intr-un mod diferit – in 80 de spectacole sau 80 de filme. Spun „filme” pentru ca nu fac nicio deosebire intre a juca in teatru si a juca in film, lucru care surprinde intotdeauna cand il spun, dar e adevarat, asa este. Nicio deosebire.

Vorbind aici, nu sunt eu insami, nu sunt o actrita, sunt doar una dintre atat de numeroasele persoane prin care teatrul continua sa existe. Este oarecum datoria noastra. Si necesitatea noastra. Cum ai spune: nu noi facem teatrul sa existe, mai degraba noi existam datorita lui. Teatrul e foarte puternic, el rezista, supravietuieste tuturor obstacolelor, razboaielor, cenzurilor, lipsei de bani. E destul sa zici „decorul e o scena goala dintr-o epoca nedeterminata” si sa lasi sa intre un actor. Sau o actrita. Ce va face el? Ce va face ea? Vor spune ceva? Publicul asteapta, vrea sa afle, publicul fara de care nu exista teatru, sa nu uitam asta niciodata. O persoana intr-o sala este un public. Nu prea multe scaune goale, totusi! Doar la Ionesco... La final, Batrana spune: „Da, da, sa murim in plina glorie... sa murim pentru a intra in legenda... O s-avem, cel putin, o strada cu numele nostru...”

Ziua Mondiala a Teatrului exista de 55 de ani. In 55 de ani eu sunt a opta femeie careia i s-a cerut sa pronunte un mesaj, in fine, nu stiu daca e potrivit cuvantul „mesaj”. Predecesorii mei (masculinul se impune!) vorbesc

despre teatrul imaginatiei, al libertatii, al originilor, au evocat multiculturalitatea, frumusetea, intrebarile fara raspuns... In 2013 – nu sunt, asadar, decat patru ani de-atunci – , Dario Fo spune: „Singura solutie a crizei consta in speranta ca se va declansa o mare vanatoare de vrajitoare impotriva noastra, mai ales impotriva tinerilor care vor sa invete arta teatrului: astfel va lua nastere o noua diaspora de comedianti care, fara indoiala, va scoate din aceasta constrangere niste beneficii de neimaginat, printr-o reprezentare de tip nou”. Beneficii de neimaginat – iata o formula frumoasa, demna de a figura intr-un program politic, nu?... Pentru ca ma aflu la Paris, cu putin inaintea unor alegeri prezidentiale, le sugerez celor care par sa aiba chef sa ne guverneze sa fie atenti la beneficiile de neimaginat aduse de teatru. Dar fara vanatori de vrajitoare!

Pentru mine, teatrul este celalalt, este dialogul, este absentia urii. Prietenia intre popoare – nu prea stiu ce vrea sa insemne asta, dar cred in comunitate, in prietenia intre actori si spectatori, in unirea tuturor celor pe care-i reuneste teatrul, cei care il scriu, cei care il traduc, cei care il lumineaza, il imbraca, il decoreaza, cei care il interpreteaza, cei care il fac, cei care merg la el. Teatrul ne apara, ne adaposteste... Chiar cred ca ne iubeste... atat cat il iubim... Mi-aduc aminte de un batran regizor tehnic de moda veche, care, inainte de ridicarea cortinei, in culise, spunea in fiecare seara, cu voce ferma: „Faceti loc teatrului!” Acesta va fi cuvantul de incheiere. Multumesc.

Isabelle Huppert

(traducere in limba romana: Alice Georgescu)

Martie 2017